

NORMANN-PROSJEKTET

Registrering av villreinen sin områdebruk innan Gråhø/Tjønnseterfjellet (øyfjell) i Nord-Fron og Sør-Fron og i Veslefjellet/Kuva (randsone) i Dovre

Oppsummeringsrapport 2007/2013 –2020

Normann Heitkøtter var ein pioner i villreinformaltinga i Rondane. Her er han under vinterteljing i Rondane 1987, med eit fallgevir som reinen sjølv har gnagd på (Foto: Per Jordhøy)

Av Per Jordhøy

Mål og gjennomføring

Målet med registreringa er særleg å få haldepunkt om korleis reinen nyttar Gråhø/Tjønnseterfjellet og randsonen innan leveområdet i Fron-kommunane. Frå og med 2013 har også områda på sørvestsida av Rondane Nord i Dovre inngått i prosjektet. Denne rapporten oppsummerar resultata frå prosjektet sidan starten i 2007/2013. Frå Sel og Dovre fjellstyrer ligg det føre eigne årsrapportar og tabellar med observasjonsdata frå arbeidet for 2020 (sjå vedlegg 1 og 2). Liknande undersøkingar i fleire av dei nordlege villreinområda våre er oppsummert i vedlegg 3.

Dette arbeidet fylgjer opp Normann Heitkøtter sine ynskje for villreinforvaltinga i Rondane – om at ein må sjå heile leveområda under eitt og ikkje utelata randsonene.

Bakgrunn

Gråhø/Tjønnseterfjellet var kategorisert som eit "observasjonsområde" i den tidlegare fylkesdelplanen for Rondane, og området inngår nå i nasjonalt villreinområde i ny regional plan for Rondane og Sørnkletten. Det betyr at det er eit mål (som tidlegare) å kartlegge villreinen sin arealbruk nærare for bruk i vidare arealplanlegging, forvalting og vurdering av ferdsle.

Som supplement til pågåande prosjekt med data frå GPS-merka simler i Rondane er det viktig med slike kartfesta observasjonar av bukkeflokkar, då ein ikkje har merka bukkar i GPS-prosjektet. Såleis vil ein få nokre haldepunkt om korleis bukkeflokkane utnyttar området i høve til simlene.

Gråhø/Tjønnseterfjellet er ein randson som utgjer viktige habitat for reinen i Rondane. Det vart lagt opp ein plan for observasjonsprogram der ein frå faste punkt og utvalte trasear skulle avsøka terrenget ved hjelp av kikkert og teleskop. Så langt mogleg skulle eit få oversyn over flokkane sin lokalisering, tal og struktur (kjønns- og aldersfordeling).

Om våren og forsommaren søker bukkeflokkane ned mot fjellbandet for å finna tidleg groe/beite med mykje råprotein, som er avgjerande for oppbygging av muskelmasse og gevir. På grunn av stort energiforbruk under brunsten kan bukkane ofte vere i dårleg kondisjon når dei møter vinteren. Samstundes er dei fortrent frå dei beste vinterbeita av dei dominante simlene. Trongen til slikt beite er så sterk om våren at bukkane kan trekkja langt ned i fjellskogen, der slike beiteemne er tidleg tilgjengelege.

Resultata viste at heile Gråhø/Tjønnseterfjellet i større eller mindre grad vart nytta av rein, i tillegg nytta reinen områder nede i skogen ved t.d. Tjønnsetra. Det var også ein del beiting inne på ulike kveer i vårsesongen. I 2012 vart for fyrste gong observert ein fostringsflokk i området, men dette var nok heller unntaket enn regelen.

Ein hadde i prosjektperioden 2007-2020 også registrert kjente fangstgroper i Tjønnseterfjellet. 4 i Framre Fiskedalen og 4 i Gravidalsmunningen, samt 1 grop ved Skarven og 2 ved Fjelltjønn. I tilgrensande område har ein kartlagt fangstgropenlegg langs Store-Ula og fangstruse på Bløyvangen. Anlegga viser at det har vore stor trafikk av rein i desse områda i tidlegare tider. Det kom ikkje melding om «nye» fangstgroper i 2020.

Det er viktig å sjå reinen sin bruk av leveområda over lang tid, da den er svært dynamisk og vekslar i takt med ulike påverknader – både naturgjevne og menneskeskapa. Såleis får ein også betre kunnskap om kva slike øyefjell betyr for bestanden. Meir data frå dette området vil difor kunne gje meir kunnskap om dette og flokkane sin arealbruk generelt. Ein vil difor halda fram med å registrera reinsflokkar i området, etter same opplegg som tidlegare. I tillegg er det ynskje om å få opplysningar om strukturen (kjønns- og alderssamansetjing) i den einskilde flokken. Sjå elles oppsummeringsrapport om desse registreringane i Jordhøy (2010, 2017).

Opplegg, prosedyre og resultat

Det vart lagt opp ein plan for observasjonsprogram der ein frå faste punkt og utvalte trasear skulle avspøka terrenget ved hjelp av kikkert og teleskop. Så langt mogleg skulle eit få oversyn over flokkane sin lokalisering, tal og struktur (kjønns- og aldersfordeling). Ein skulle på turar i terrenget også registrera gamle fangstminner som har vore nytta til villreinfangst, då desse er ein viktig referanse for reinen sin arealbruk i tidlegare tider. Frå og med 2013 vart også Veslefjellet/Kuva med som observasjonsområde i prosjektet.

Feltarbeidet vart gjort av Villreinutvalet for Rondane Nord i samarbeid med lokale registratorar. Registratorar i Gråhø/Tjønnseterfjellet: Forutan regelmessige registreringar av Per-Erik Sannes har det vore gjort ein stor innsats av lokale registratorar. Dette gjer at vi har god oversikt over flokkane som har vore i området. Registreringane har vore lagt til den perioden det er rein i området, dvs. frå tidleg vår til brunsten kjem i gang utpå hausten. Dagens registratorar elles: Arne Røssummoen, Magne Fjellseth, Ivar Sletten, Svein Dalseghagen og Geir Haverstad.

Frå 2013 vart også Kuva og Veslefjellet i Rondane nord med i observasjonsprogrammet. Her er dagleg leiar i Dovre fjellstyre, Tore Larsson, kontaktperson. I Gråhø/Tjønnseterfjellet er Per-Erik Sannes, Sel fjellstyre, kontaktperson. Dagens registratorar i Veslefjellet/Kuva: Lars Sverre Svendsgard, Olav Vorkinnslien og Mari Sverdrup.

Prosjektet har ei faggruppe som består av Geir Johan Groven (Nord-Fron kommune - prosjektleiar), Marit Vorkinn (sekretær for villreinnemda i Rondane og Sølnekletten), Per-Erik Sannes (Sel fjellstyre), Tore Larsson (Dovre fjellstyre), Per Jordhøy (NINA) og Konrad S. Bryhn (Sør-Fron kommune). Det er eit årleg kontaktmøte med representantar for grunneigarane.

Oppsummering frå Gråhø/Tjønnseterfjellet

Observasjonspunkt/ruter

Oversyn over punkt og ruter for visuelt søk i observasjonsområdet. Ein har fulgt same mønsteret i heile prosjektperioden.

1. Peer Gynt seterveg, Kvam – Vinstra.

Oversyn nord (Sukkertoppen), heile vestsida av området og nordsida av Veslfjell og Krøkla. Denne ruta blir mest nytta.

2. Skjerelhøa – Skjerelfjellet.

Godt oversyn, med kikkert og teleskop dekkar ein nesten heile området i nord – aust (t.o.m. Brattfonna og Gravdalsfjellet).

3. Gravdalsvegen parkeringsplass på toppen ved Kneppa.

Oversyn over vestsida, frå Gravdalsfjell i nord til Veslfjell i sør.

4. Tjønnsetervegen.

Oversyn frå nordlegaste delen av området (Sukkertoppen) til Gravdalsfjellet i sør, samt vestsida.

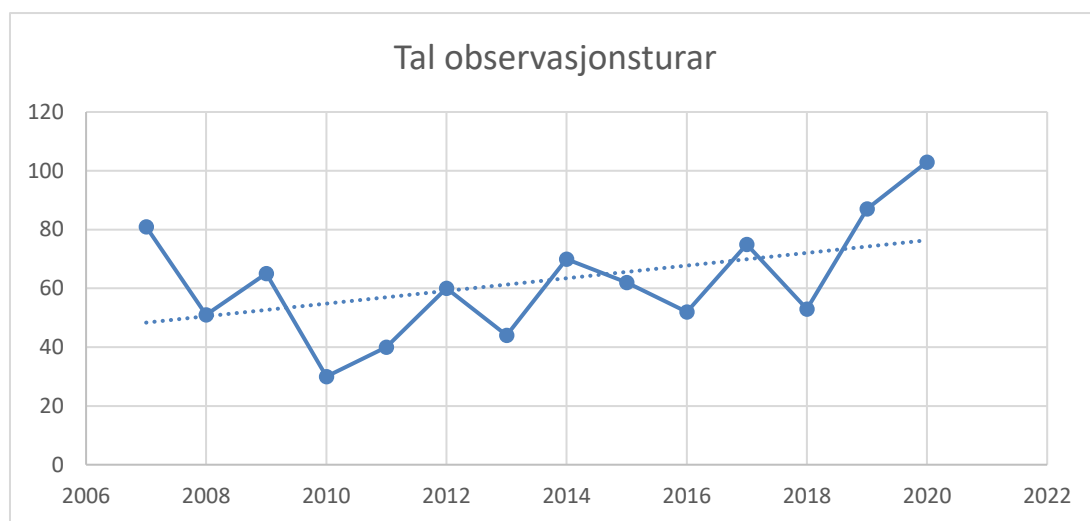
5. Kvarvet/Østkjølen seterveg.

Oversyn over sørlege delen, Veslfjell, Krøkla og Grønfjell.

I tillegg er det gått til fots ein del, særleg på våren da det har kome melding om spor (området mellom Sulseter og Tjønnseterfjellet), og under reinsjakt (lokale registratorar).

Feltinnsats

Det er gjennomført i alt 873 observasjonsturar i perioden 2007–2020. Dei fordeler seg noko ujamnt over tid, frå 30 turar (2010) til vel 100 turar (2020), men gjennomsnittleg har tal turar auka noko gjennom heile perioden (figur 1).

Figur 1. Oversyn over tal observasjonsturar i perioden 2007–2020.

Flokkdata frå prosjektperioden

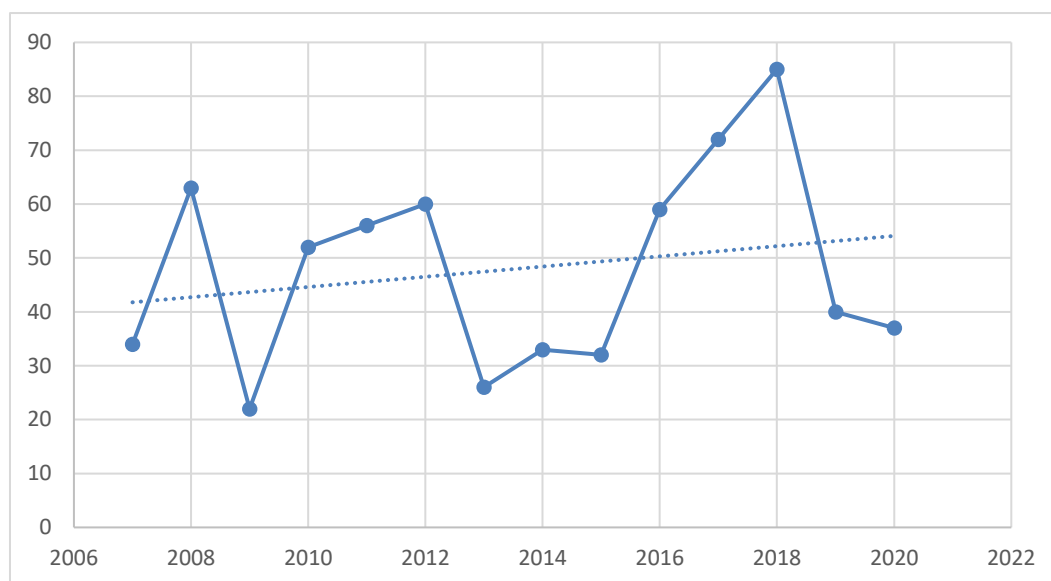
Det vart gjort 544 flokkobservasjonar av rein, og 37 sporobservasjonar etter reinsflokkar i prosjektperioden. Det er flokktypen bukkeflokk som dominerer sterkt med heile 522 (96%) av alle flokkobservasjonane (tabell 1.).

Tabell 1. Oversyn over flokkdata frå heile prosjektperioden, med tal flokkar totalt, tal bukkeflokkar, simle- og blandaflokkar, ukjent flokktype og sporobservasjonar (inngår ikkje i totalen).

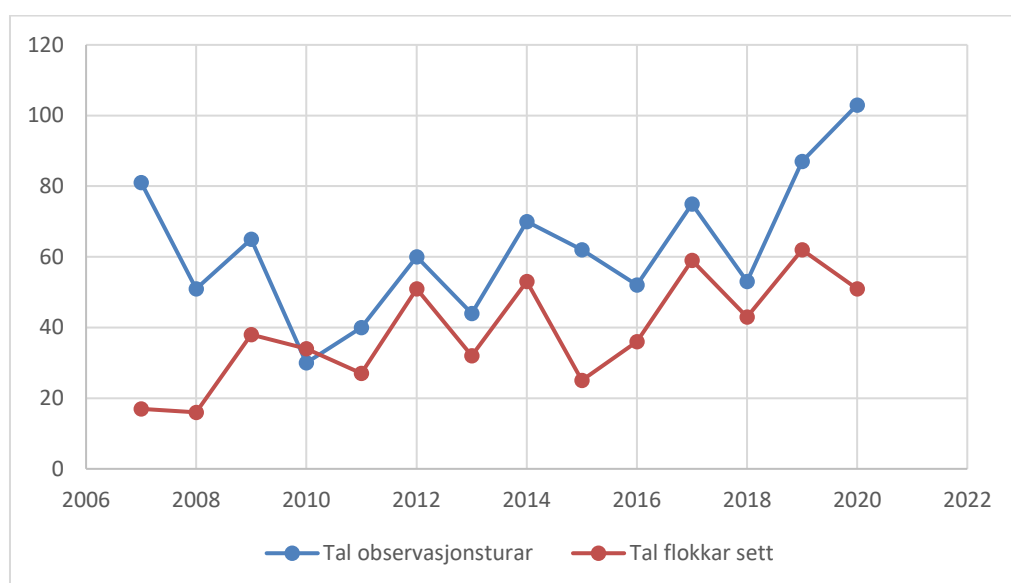
År	Totalt tal flokkar sett	Bukkeflokk	Simler/blandaflokk	Ukjent flokktype	Spor etter flokk
2007	17	14	1	2	1
2008	16	15		1	1
2009	38	37	1		5
2010	34	33			1
2011	27	23	1	1	2
2012	51	50	1		
2013	32	30	1	1	2
2014	53	48	4	1	2
2015	25	25			5
2016	36	34		2	1
2017	59	58		1	4
2018	43	43			3
2019	62	62			8
2020	51	50		1	2
SUM	544	522	9	10	37

Flokkstatistikk

Største telte bukkeflokk i perioden var 85 (2018). Elles ser ein av figur 2 at talet på dei største bukkeflokkane har variert mykje, frå vel 20 (2013) til 85 bukkar/flokk (2018). Elles viser figur 3 samanhengen mellom tal observasjonsturar og tal flokkar sett.

Figur 2. Oversyn over dei største telte bukkeflokkane/år i prosjektperioden.

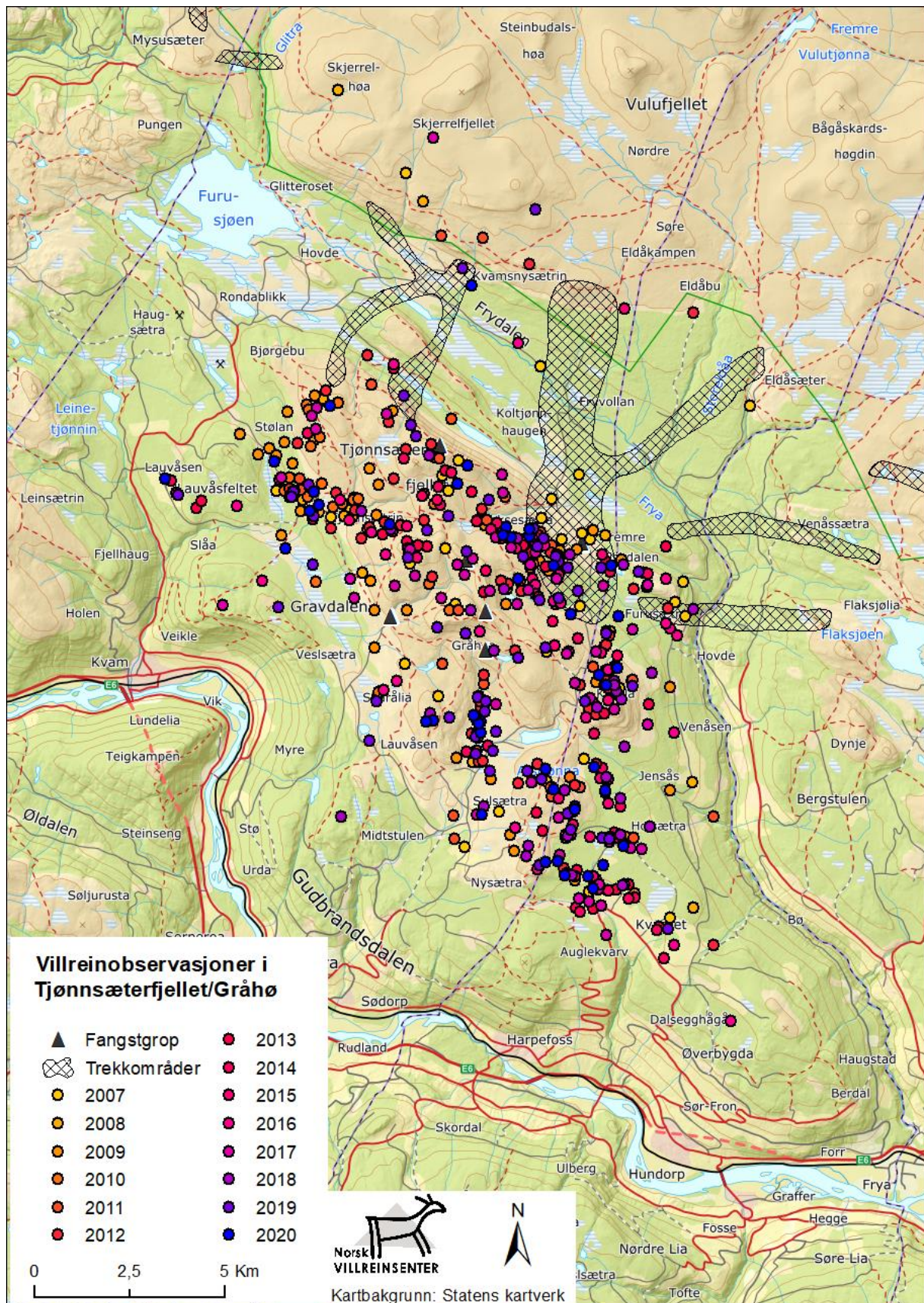
Figur 3. Oversyn over årleg tal flokkobservasjonar i høve til årleg tal observasjonsturar i prosjektperioden.

Flokkane sin geografiske fordeling og storleik

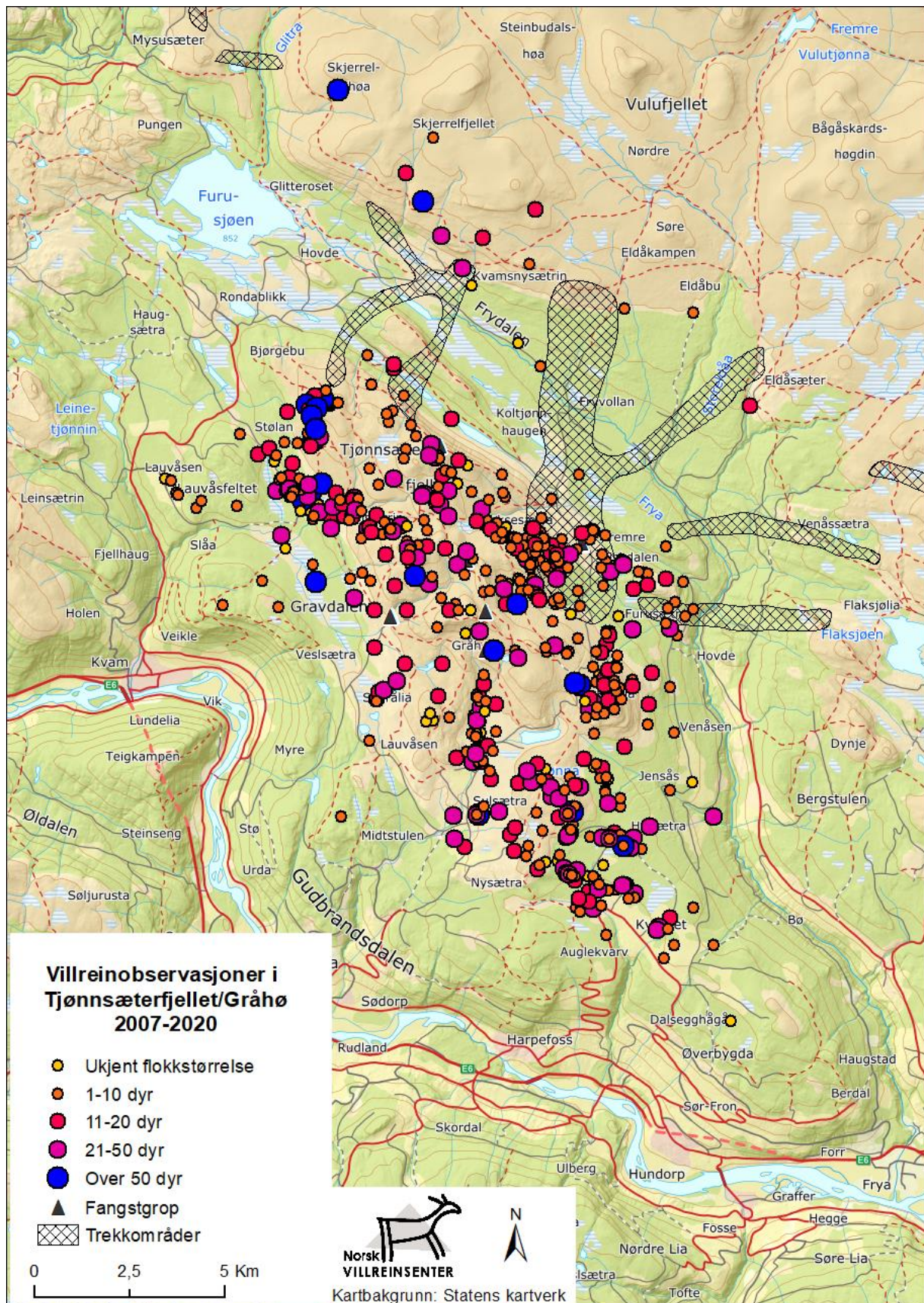
Totalt sett ser ein at observasjonane fordeler seg noko ujamt i området. Nokre områder har langt større førekomst av observasjonar enn andre. Sjølv om hovudtyngda av observasjonane er gjort i snaufjellsområda, er også ein god del frå skogområda ikring. I den søraustlege delen av området er det ei større samling med mykje observasjonar ikring Veslefjell. Søraust for Kvarvet avtek observasjonane, men småflokkar er registrert heilt sør mot Dalsegghågan.

Fjellet Krøkla har også stor samling av observasjonar. I myrområda ikring Grautbekken er det også observert mange flokkar. I sjølve Gråhøa er det ikkje gjort særleg mange observasjonar. Men i området Brattfonna – Hellberget er det tett med observasjonar, og eit av stroka med størst tettleik av observasjonar i perioden. I den nordvestlege delen av området er det også gjart mange observasjonar. Elles er det spreidde observasjonar av småflokkar i utkantane av området, også under skoggrensa (figur 4).

Når det gjeld flokkstorleik ser ein at observasjonar av småflokkar dominerer. Observasjonar av både små-, mellomstore og store flokkar har ei relativt jamn fordeling utover i området. Ein kan ikkje sjå noko særskilt mønster her (figur 5.)

Figur 4. Utbreiing av flokkobservasjonane i Gråhø/Tjønnsæterfjellet i perioden 2007-2020.

Figur 5. Utbreiing av flokkobservasjonane fordelt på flokkstorleik i Gråhø/Tjønnsæterfjellet i perioden 2007-2020.

Oppsummering frå Veslefjellet/Kuva

Heile området blir i større eller mindre grad brukt av rein. Bukkeflokkar er registrert i områda fra Einsethø – Grønbakken og ned mot skoggrensa frå snøsmelting og ut på forsommaren.

Observasjonspunkt/ruter

I dette rolege fjellandskapet går observasjonane føre seg frå ulike naturlege lokalitetar som gjev godt oversyn og gode observasjonstilhøve.

Feltinnsats

Det er gjennomført i alt 605 observasjonsturar (2014 –2020). Dette feltarbeidet held på frå slutten av mai til ut november. Registreringane er i all hovudsak gjort av fjelloppsynet, og med innsats frå lokale observatørar.

Flokkdata frå prosjektperioden

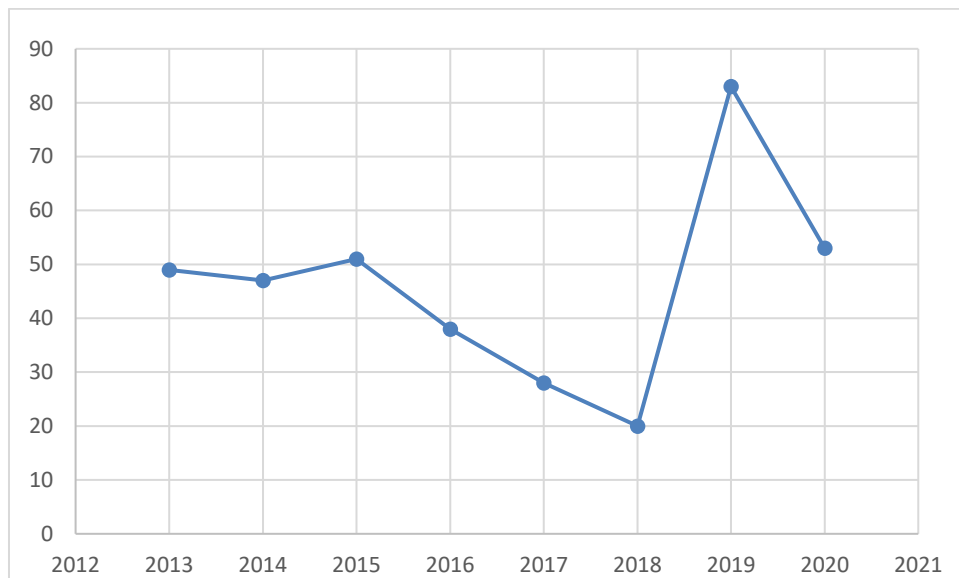
Det vart gjort 261 flokkobservasjonar av rein i prosjektperioden. Det er relativt jamn fordeling av flokktypeane bukkeflokk og simler/blandaflokk (høvesvis 129 og 126 flokkobservasjonar (tabell 2.).

Tabell 2. Oversyn over flokkdata frå heile prosjektperioden, med tal flokkar totalt, tal bukkeflokkar, simle- og blandaflokkar, ukjent flokktype og sporobservasjonar (inngår ikkje i totalen).

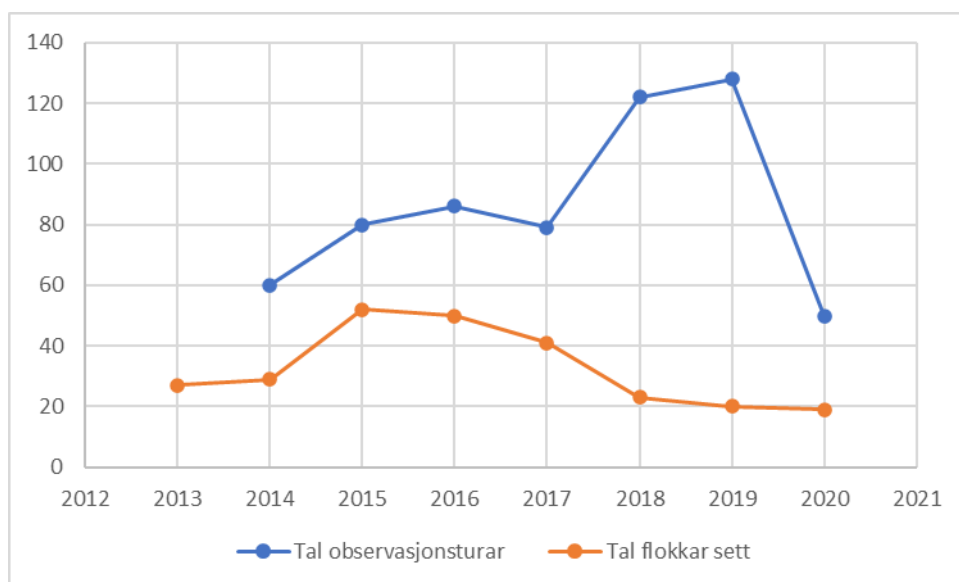
År	Totalt tal flokkar sett	Bukkeflokk	Simler/blandaflokk	Ukjent flokktype	Spor etter flokk
2013	27	9	18		1
2014	29	20	9		2
2015	52	38	14		
2016	50	18	32		
2017	41	24	17		
2018	23	9	14		
2019	20	5	9	5	1
2020	19	6	13		
SUM	261	129	126	5	4

Flokkstatistikk

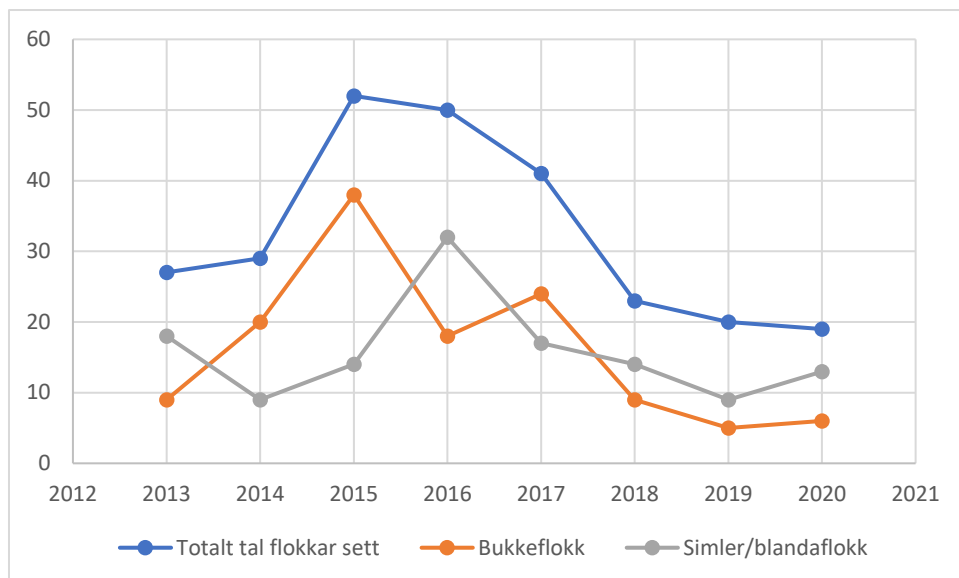
Største telte bukkeflokk i perioden var 83 (2019). Elles ser ein av figur 6 at talet på dei største bukkeflokkane har variert frå vel 20 (2018) til 83 bukkar/flokk (2018). Elles viser figur 7 samanhengen mellom tal observasjonsturar og tal flokkar sett, og forholdet mellom ulike flokktypar observert (figur 8).

Figur 6. Oversyn over dei største telte bukkeflokkane/år i prosjektperioden.

Figur 7. Oversyn over årleg tal flokkobservasjonar i høve til årleg tal observasjonsturar i prosjektperioden.

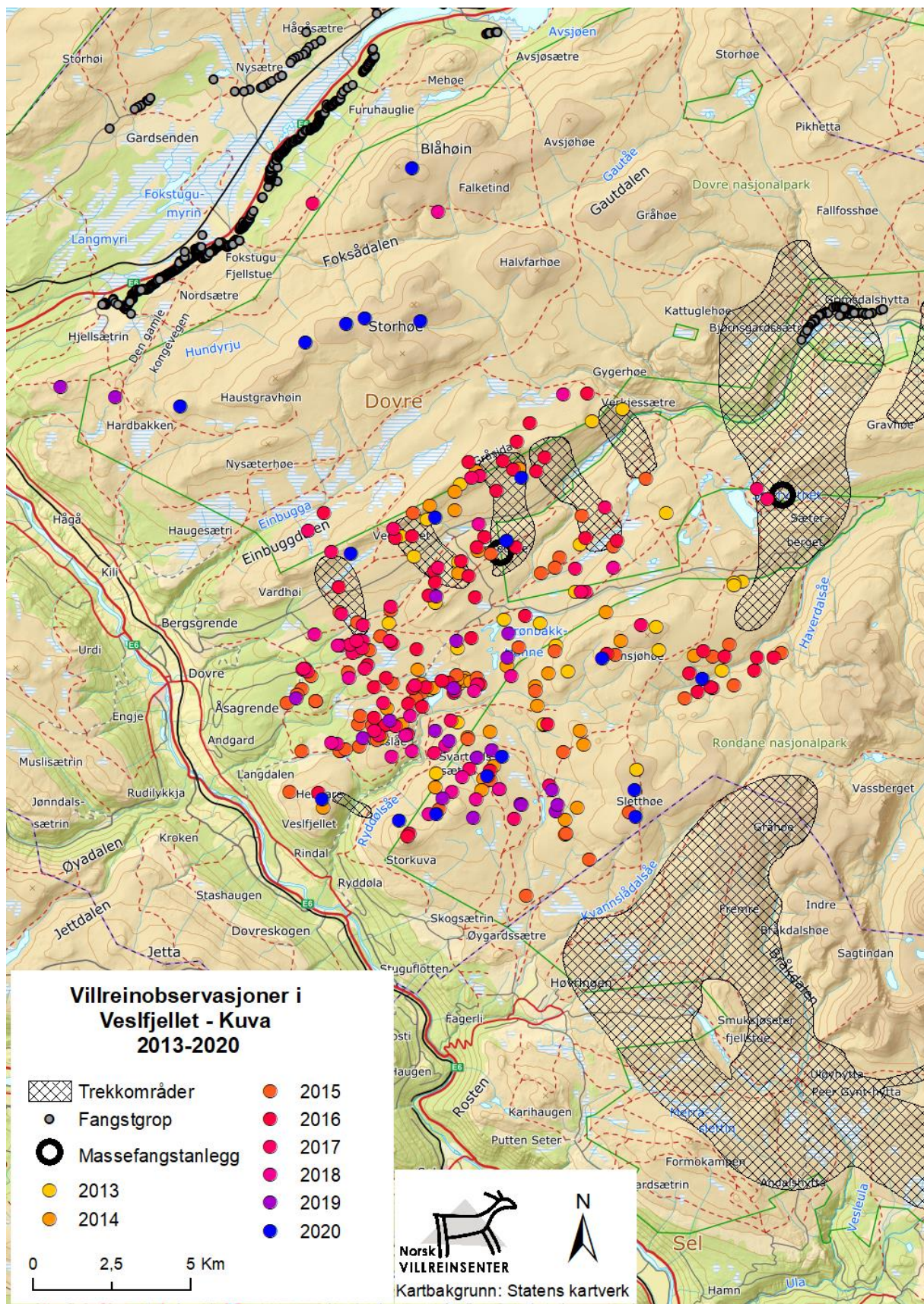

Figur 8. Oversyn over forholdet mellom observerte bukkeflokkar og simle-/blandingsflokkar.

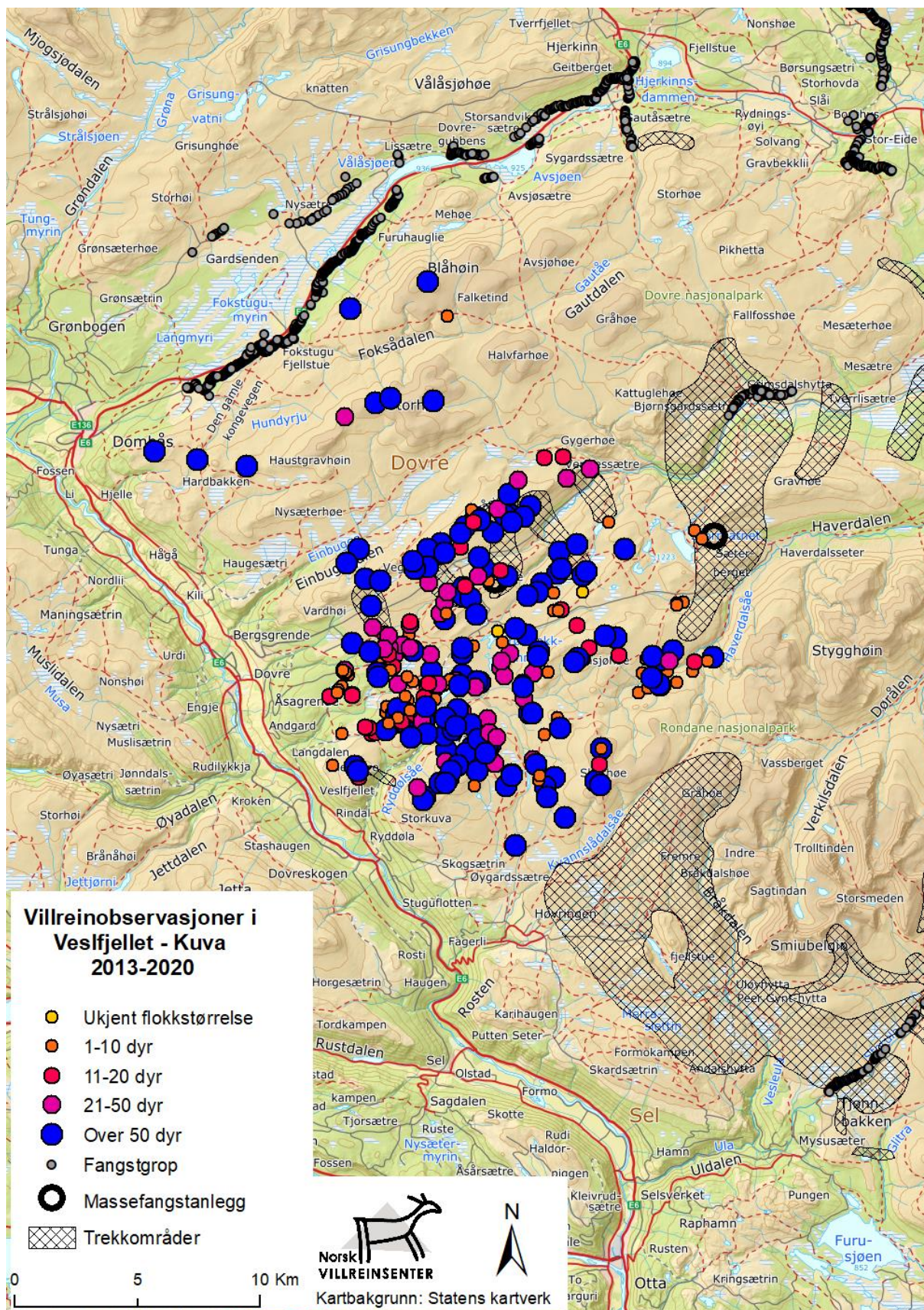
Flokkane sin geografiske fordeling og storleik

Mykje flokkobservasjonar er gjort i og ikring Innare Veslefjellet og Ryddalstjønn. Stor konsentrasjon av observasjonar er det også ikring Stavåstjønn. Vidare har Gråsida og indre Haverdalen ein god del registreringar. Det er spreidde flokkobservasjonar i området Grønbakktjønn – Storrvatnet (figur 9).

Det er bra representasjon av større flokkar heilt fram i heimfjellsområda. Elles er det flokkar i middels og mindre storleik spreidd jamt utover i observasjonsområdet (figur 10).

Figur 9. Utbreiing av flokkobservasjonane i Kuva-Gråsida i perioden 2013-2020.

Figur 10. Utbreiing av flokkobservasjonane fordelt på flokkstorleik i Kuva-Gråsida i perioden 2013-2020.

Kommentarar og diskusjon

Stadfesta observasjonar frå våren og utover sommaren gjev eit supplerande haldepunkt om korleis reinen sin dynamiske arealbruk er i Rondane nord. Dei gjev også informasjon om korleis ulike flokktypar brukar randsonene i leveområdet. Resultata antyder at flokktypen simler/blandaflokk er langt betre representert i Kuva/Veslefjellet enn i Gråhø/Tjønnseterfjellet (figur 8, tabell 1 og 2). Det kan ha samband med at Kuva/Veslefjellet ligg i utkanten av eit større leveområde, utan særlege geografiske barrierar (figur 9). Gråhø/Tjønnseterfjellet er derimot eit typisk øyfell, der reinen må kryssa «dal-barrierer» (figur 4). For fleire detaljar sjå vedlegg 3. Undersøkingar har vist at simleflokkar unngikk barrierer i større grad enn bukkeflokkar (Nellemann mfl. 2001). Det har stor verdi for ivaretakinga av leveområda i sin heilheit, at ein har langsiktig overvaking av reinsflokkane sin arealbruk, ved sida av GPS-prosjekta i området (Strand mfl. 2015, Jordhøy 2013).

Referansar

- Nellemann, C., Vistnes, I., Jordhøy, P., and Strand, O. 2001. Wild reindeer; impacts of progressive Infrastructure development on distribution and range use. *Polar Biology* 24: 531-537.
- Jordhøy, P. 2010. Registrering av villreinen sin områdebruk i Tjønnseterfjellet - Gråhø, Nord-Fron og Sør-Fron kommunar 2007-2009. *NINA Rapport – 558*. 17 s.+ vedlegg.
- Jordhøy, P. 2013. Rondane – Fjellfolk og villrein. *Snøhetta forlag*. 168s.
- Strand, O., Gundersen, V., Jordhøy, P., Andersen, R., Nerhoel, I., Panzacchi, M. og Van Moorter, B. 2015. Villrein og ferdsel i Rondane. Sluttrapport frå GPS-merkeprosjektet 2009-2015. *NINA Rapport 1013*. 170s. + vedlegg.
- Jordhøy, P. og Nerhoel, I. 2017. Vårregistrering av bukkeflokkar. *Villreinen 2017*: 84-85.

VEDLEGG 1.

NOTAT NORMANN-PROSJEKTET 2020 (Tjønnseterfjellet).

Bukk med gammel bruddskade felt ved Lystjønna 14/6.

Metode

Foruten regelmessig registrering av undertegnede har det vært gjort en stor innsats fra lokale registratorer. Dette gjør at vi har god oversikt over flokkene som har vært i området. Registreringene har vært prioritert til den perioden det er rein i området, dvs. fra tidlig vår til brunsten kommer i gang utpå høsten.

Registrert arealbruk

Hele området brukes i større eller mindre grad av rein. Området lengst sør som grøn fjell, krøkla og kvarvet blir mye brukt. Brattfonna - Sæterlysa var områdene i Nord-Fron som ble mest brukt i 2020. Økende ferdsel fra hyttene i området samt et tett turstinnett påvirker arealbruken. Gledelig var det at det var observasjoner i området ved Tjønnsetra, dette er et område som var mye brukt tidligere.

Antallet observasjoner

Det er gjort 52 observasjoner av rein, eller spor etter rein. I 2020 ble det foretatt minimum 103 observasjonsturer i perioden 28.4. - 8.9. De lokale registratorene er fortsatt for dårlige til å notere når de ikke observerer rein, slik at dette tallet er noe høyere. Første observasjon av rein ble gjort 29.4. Siste flokk ble observert ved Krøkla den 8.9. dette var 7 eldre bukker.

Struktur i flokkene/Total antall.

Største tallet flokk var 37. Det ble telt mest dyr samtidig den 25/5, 3 flokker på 15, 18 og 17 dyr. I tillegg ble det samme dag forsøkt teltet en flokk på 50-60 dyr på innmark på Kvarvet. Antallet bukker på kalvetellingen i Vulufjell som ble gjort i 25 juni var 56 dyr, dette var

sannsynligvis bukk som hadde trukket inn i Vulufjell fra Tjønnseterfjellet. Det ble ikke observert større flokker i Tjønnseterfjellet etter 25/5.

År	Antall bukker	Merknad
2020	Ca 100	3 telte flokker 50 dyr + flokk på 50-60 på kvarvet(25/5)
2019	60	Telt samme dag 17.5. 2 ulike flokker.(9-10/7 53 bukk i Vulufjell 22 bukker Tjønnseterfjellet, tot. 75).
2018	Ca 85	Telleren kom ut av tellinga ved 77, det var da noen dyr igjen.
2017	72	Minimumstillingen i Vulufjell 77 stk.
2016	59	3 ulike flokker og en enslig bukk observert samme dag.
2015	32	Mest sannsynlig antall er 49. Flokk på 17 dyr registrert 6.6. kan være bukken som var igjen i Vulufjell i vinter. Mens større flokk ikke dukket opp før 1.7.
2014	33	Største antallet tellet samtidig. Dette er antagelig ikke totalantallet.(minimumstilling i området 84). Den 10 og 11 juni ble det sett minimum 50 dyr på dyrking på kvarvet. Flokken ble jaget men kom tilbake. Dette var både bukker og simler.
2013	26	Største antallet tellet samtidig. Dette er sannsynligvis ikke totalantallet.(minimumstilling i området 58)
2012	60	
2011	56(37)	37 kom over fra Vulufjell, de resterende antas å være bukk fra Rondane sør.
2010	52	
2009	44(22)	Usikkert antall, antagelig var det 2 flokker som trakk over fra Vulufjell på omtrent samme antall, uten at disse ble sett samtidig
2008	63	
2007	34	

Det ble ikke stukturtelt noen større flokker i 2020.

Struktur Villreinområde Rondane Nord Tjønnseterfjellet								
Observatør: Per-Erik Sannes					Værforhold :			
Fl.nr	Dato	Fl.str	Kalv	Simle	B 1,5	B2+	B3+	Lokalitet/UTM
1	21.07.	1					1	vaglfjell 32v 543688/6835864
2	03.08	1					1	krøkla 32v 548131/6837099
3	04.09	7					7	Grønfjell 32v 547481/6833563
4	08.09	7					7	krøkla 32v 548604/6837276
Sum		16					16	

Flokktyper

Det er bukkeflokkene som bruker Tjønnseterfjellet fra april/mai til august/september. Det er bukker i alle alderskategorier, men den store hovedandelen er 3 år og eldre. I år trakk en del av bukken inn i Vulufjell tidlig, sannsynligvis i månedskifte mai - juni. Det var fortsatt bukker igjen i Tjønnseterfjellet til ut i september. Det ble felt 2 eldre bukker i Gåhø/Tjønnseterfjellet(Sørdorp sameie). I tillegg ble det felt en skadet bukk(gammel bruddskade i fot) på sommeren. Området i den nordlige delen(Kvam) samt Østkjølen sitt areal av Tjønnseterfjellet er fredet for jakt. Dette er et ledd i å få fostringsflokkene til å benytte området til beite, og få økt bruk av beite for bukken. De senere årene ser vi at hoveddelen av bukken trekker inn igjen i Vulufjell tidlig i sesongen. Antagelig er det bukk som bruker Vulufjell som beite hele året, det er derfor viktig at den bukken som benytter Tjønnseterfjellet på sommer tidlig høstbeite tas vare på.

Det ble ikke registrert simler eller kalver i Tjønnseterfjellet i 2020. Aktiviteten i området sammen med et omfattende sti-nett, er nå såpass stor, at noen snarlig bruk av området for simler og kalver ikke kan forventes.

Otta 04.12.2020 Per-Erik Sannes

Obstype	Observatør	Nr. foto	Dato	Ca. flokk str.	Nøyaktig flokk str.	kryss av				Sporretning	Lokalitet	Kommune	Sonebelte	UTM øst	UTM nord	UTM kart/GPS	Ca. avst. M	Bevegelse
						Bukkeflokk	Fostringflokk	Blandflokk	Ferske spor/tegn									
2 gh			21.05.2020	50-60		x			x	sør	gråsteinssletta	Sør-Fron	32v	548761	6832596	1		
1 gh			22.05.2020		7	x					kollberget	Sør-Fron	32v	546714	6832181	1	2500	1
1 gh			23.05.2020	45-50		x					rolvsbakken feltet	Sør-Fron	32v	547981	6831483	1	100	1
1 gh			23.05.2020	20-22		x					kollberget	Sør-Fron	32v	546714	6832181	1	2500	1
1 gh			24.05.2020		18	x					kolseth feltet	Sør-Fron	32v	548249	6832110	1	250	1
1 gh			25.05.2020		18	x					grøn fjell	Sør-Fron	32v	547492	6833653	1	1500	2
1 gh			25.05.2020	50-60		x					rolvsbakken feltet	Sør-Fron	32v	547981	6831483	1	200	1
1 gh			26.05.2020		25	x					kollberget	Sør-Fron	32v	546714	6832181	1	1500	1
1 gh			28.05.2020		13	x					gråsteinssletta	Sør-Fron	32v	548761	6832596	1	200	1
1 gh			29.05.2020		13	x					gråsteinssletta	Sør-Fron	32v	548761	6832596	1	150	1
1 gh			01.06.2020		4	x					gråsteinssletta	Sør-Fron	32v	548761	6832596	1	150	1
1 gh			05.06.2020		14	x					kolseth feltet	Sør-Fron	32v	548249	6832110	1	200	1
1 gh			10.06.2020		16	x					gråsteinssletta	Sør-Fron	32v	548761	6832596	1	200	1
1 sd			22.05.2020	22-25		x					grøn fjell	Sør-Fron	32v	547850	6831801	1	300	1
1 sd			27.05.2020		13	x					tronimyra	Sør-Fron	32v	548298	6834061	1	400	1
1 vh			01.06.2020		14	x					lysli	Nord-Fron	32v	547378	6838673	1	250	1
1 vh			01.06.2020		15	x					reiptjønna	Nord-Fron	32v	548454	6839969	1	300	1
1 sd			10.06.2020		1	x					krøkafeltet	Sør-Fron	32v	547235	6831835	1	150	1
1 sd			10.06.2020		16	x					kollberget	Sør-Fron	32v	547038	6832215	1	500	2
1 sd			11.06.2020		10	x					tronomyra	Sør-Fron	32v	547993	6834686	1	600	1
1 sd			17.07.2020		7	x					lonan	Nord-Fron	32v	545019	6835589	1	600	2
1 sd			18.07.2020		4	x					lonan	Nord-Fron	32v	545015	6835867	1	400	1
4 ab			29.04.2020	50		x					nåsåberget	Nord-Fron	32v	544686	6842576	1	500	2
4 phv			14.05.2020	50		x					tjønnssetra	Nord-Fron	32v	540773	6841562	1	300	1
1 pes			16.05.2020	50		x					tjønnssetra	Nord-Fron	32v	542647	6841053	1	1000	1
4 kv			14.06.2020		13	x					lystjønna	Nord-Fron	32v	545995	6839619	1	500	2
1 pes			16.06.2020		31	x					brattfonna	Nord-Fron	32v	546939	6839947	1	500	1
4 ss			20.07.2020		4	x					vaglfjell	Nord-Fron	32v	543784	6835907	1	200	2
4 hw			19.07.2020		4	x					grautbekken	Nord-Fron	32v					

Bevegelse: 1) beiter/står stille, 2) naturlig forflytning, 3) skremt og påflukt

Vedlegg 2.

Notat - Villreinens bruk av områdene Veslfjellet – Kuva . Hardbakken 2020.

Metode

Årets registreringer er i all hovedsak gjort av fjelloppsynet med innsats fra lokale observatører. Radiomerkede simler viser i tillegg informasjon om trekk- og oppholdsmønster. Det skal bemerkes at peilere falt av i månedskiftet august/september. Både Hardbakken og Kuva-området har vært benyttet av radiomerkede simler i perioden umiddelbart før jakt, første del av jakt og umiddelbart etter jakt. Registreringsperioden fra fjelloppsynets side foregår primært fra sist i mai til litt ut i oktober.

Registrert arealbruk

Hele området brukes i større eller mindre grad av rein. Bukkeflokker er særskilt forventet å registrere i områdene fra Einsethø - Grønbakken og ned mot skoggrensa fra snøsmelting og på forsommeren. Det er gjort få observasjoner av bukk i området i denne sesongen. Men bukkeflokker opptrer regelmessig mot Hornsjøhø, Rauhamaren, Sletthø og beveger seg i området mot Brennhø-Kuva.

De østlige delene ned mot skoggrensa er trolig de viktigste arbeidene for villreinbukkene.

Det er få fostringsflokker å observere på senvinteren/våren og de oppholder seg sjelden lenge innenfor det som er fokusområde. De trekker til kalvingsområdene - Botten - Kattuglehø – Falkhyttkollen i midten av mai der de som oftest oppholder seg en måneds tid før de trekker til høyereliggende områder. Sist vinter var det mye snø og derav lite ferdsel ned i Grimsdalen, og dyra benyttet beitet Kattuglehø-Storberget-Grimsdalshytta til vegen var farbar ca 12. juni. Det har vært jevnlig med observasjoner av fostringsflokker ettersommer og høst i området Einsethø – Grønbakken – Kuva og mot Sletthø. Radiomerkinger viser at fostringsflokkene i perioden fra kalving og til midten av august benyttet et vesentlig større areal enn hva vi så i 2019. Registreringer radiomerkede simler ettersommer og høst 2020 vedlegges.

Grimsdalen er en utfordring for reinen å krysse. Vi observerte i sommer at flokkene gjerne har flere forsøk på kryssing som avbrytes i møte med syklist/biler som stopper. Også i år ble det i løpet av villreinjakta var det observert rein langt ned i bjørkeskogen ved Eftansåa ved flere tilfeller. Ved ett tilfelle var det observert til dels mange dyr helt ned i furuskogen mot Dovreskogen. Det synes som om arealene tas i bruk når jegere presser flokkene på vestlig vind.

Observasjoner

Det er i 2020 gjort 18 observasjoner av rein. Det er foretatt 50 observasjonsturer , i alt vesentlig av fjelloppsynet, fra slutten av mai til ut november.

Dombås 04.11.20 Tore Larsson

[illegible]

Vårregistrering av bukkeflokkar i nokre av våre nordlege villreinområde

Dei siste 20 åra har det vore samla inn mykje data om bukkeflokkane sin arealbruk på våren og forsomnaren. Dette gjeld Forollhogna (1999-2006), Knutshø (1998-2002), Snøhettaområdet (Dalsida 1997-2016), Rondane (Grimsdalen 2013-2016 og Gråhø 2007-2016). Det er og starta opp tilsvarende prosjekt i Fampen, Rondane sør (2015). Ved sida av stadfesta observasjonsdata frå GPS-merka simler er dette eit viktig supplement, som eit bidrag til dokumentasjon av reinen sin totale/heilheitlege bruk av leveområdet. Vi skal her oppsummera opplegg og resultat frå desse registreringane.

Bukkar på vårbeite sørvest for Fokstua i Snøhettaområdet. Vier- og friske dvergbjørkblad blir rispa av med stor appetitt, og innimellom blir det også beita på lav. Foto: Per Jordhøy

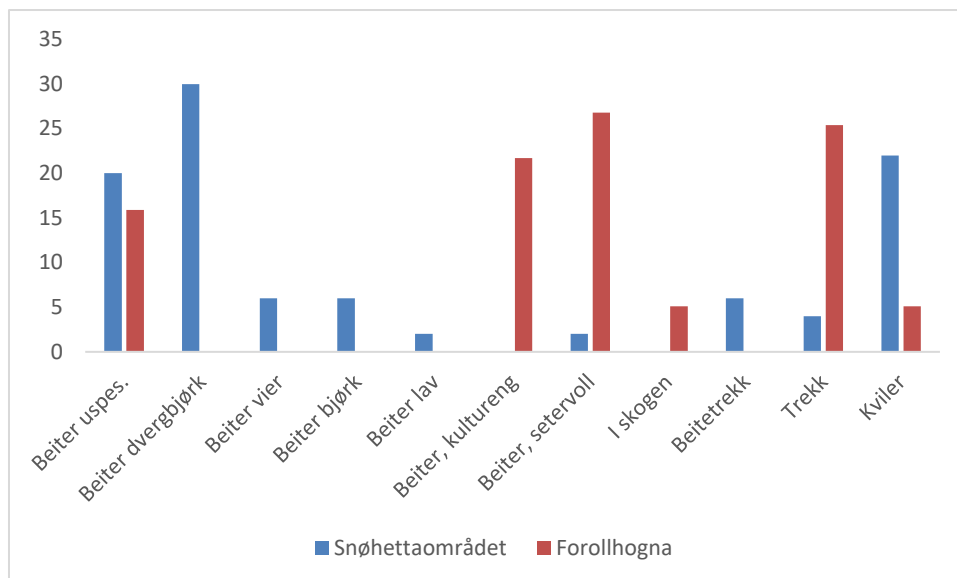
Metode

Registreringane har gått føre seg gjennom avspøking av terrenget frå same trasear og med same mannskap over fleire år. Det er nytta handkikkert og i nokon grad teleskop for å få mest mogleg informasjon om flokkane, så som aldersstruktur, åtferd og beitetype.

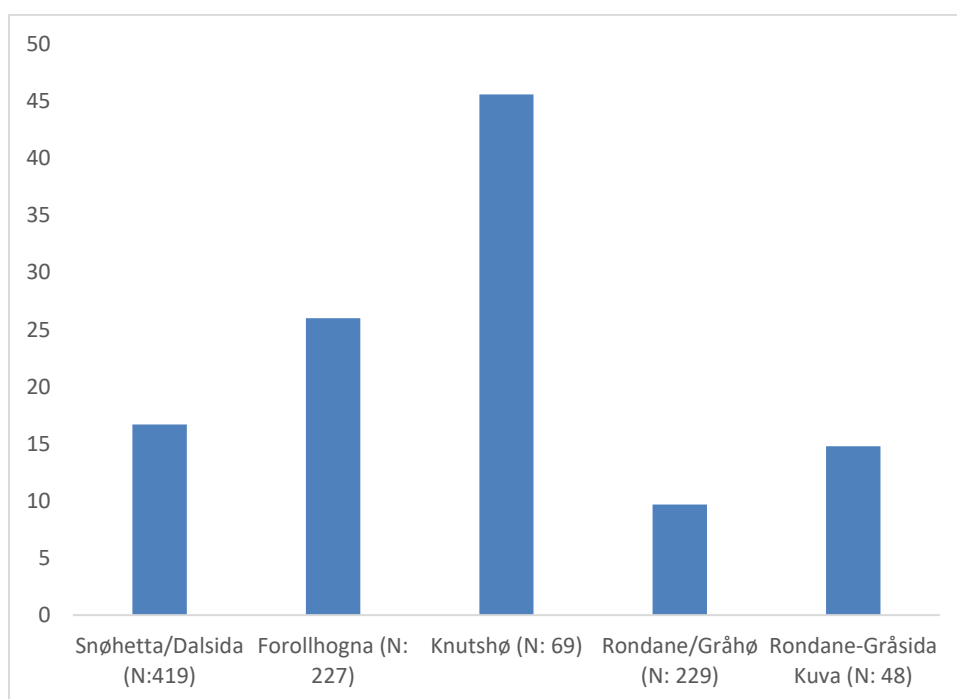
Resultat

Registreringane viste at mange bukkeflokkar nytta lågareliggande beiteområde ved-, langs- og i fjellbjørkeskogen om våren og forsommaren. Ofte var dette soner i kanten av leveområdet, ned mot bebygde dalstrokar, eller innan dalfører som skjær seg djupt inn i det sentrale av leveområdet. Der flokkane hadde tilgang, søkte dei ofte til område med kulturreng og setervollar, med saftig og godt grøntbeite. Dette var særleg tilfelle i Forollhogna, medan det var motsett i Snøhettaområdet (der det er lite kulturmarkinnslag) (figur 1).

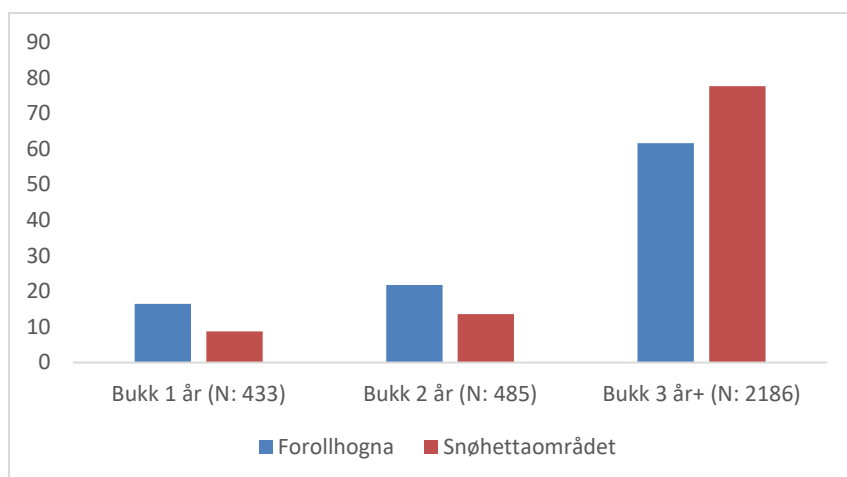
Gjennomsnittleg flokkstorleik varierte betydeleg innan det einskilte område og områda imellom (figur 2). Gråhø hadde den lågaste flokkstorleiken (9,7), medan Knutshø hadde den høgste (45,6). I dei to områda vi har tilstrekkeleg med data om aldersstruktur (Snøhettaområdet og Forollhogna) var det ein dominans av aldersgruppa bukk 3 år og eldre. Denne dominansen var klart størst i Snøhettaområdet (figur 3). Inntrykket for dei andre områda er at dei eldre bukkane dominerte også der. Det var berre unntaksvis at simler vart observert, men mindre det kom større fostringsflokkar innom (Forollhogna). Observerte flokkar fordelt på høgdesoner viste stor skilnad områda imellom. I Forollhogna vart hovudtyngda av flokkane funne i høgdesona 500-1000 moh. Medan det i dei andre områda var flest observasjonar i høgdesona 1000-1500 moh. (Figur 4). Skogland (1990) har tidlegare vist at mange bukkeflokkar i Snøhetta har blitt funne i lågfjellområda om våren, medan simlene har blitt funne i meir høgalpine område (figur 5).

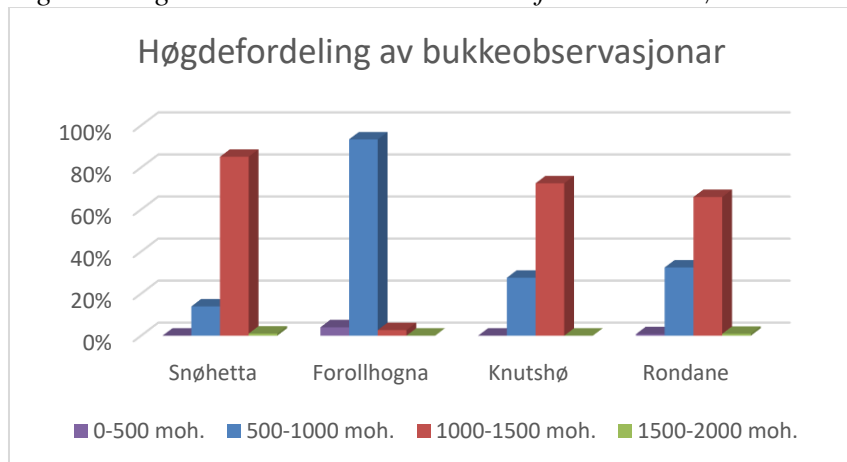
Figur 1. Registrert beiteåtfærd i Snøhettaområdet samanlikna med Forollhogna (N: 188)

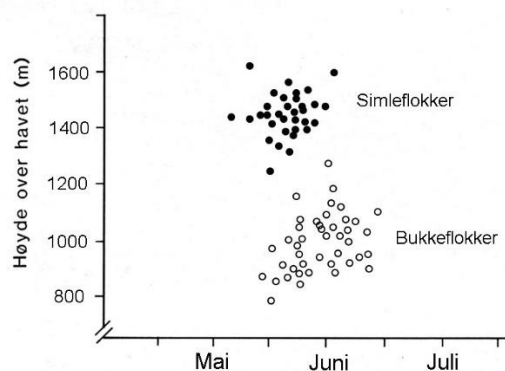
Figur 2. Flokkstorleiken i dei ulike registreringsområda

Figur 3. Registrert aldersstruktur i bukkeflokkane i Snøhettaområdet og Forollhogna

Figur 4. Høgdefordeling av observerte bukkeflokkar i dei ulike registreringsområda

Figur 5. Registrert høgdefordeling av simle- og bukkeflokkar på våren i Snøhetta. (Etter Skogland 1990)

Registrert arealbruk i dei ulike områda

I Forollhogna viste resultatene at mange bukkeflokkar vart funne nær leveområdet sine yttergrenser (Jordhøy og Guldvik 2001). Vidare såg ein at bukkeflokkane sine tilhaldsstader gjennom 8-årsperioden frå 1999 til 2006 varierte sterkt. Den første 3-årsperioden (1999-2001) vart hovudførekomstene av bukkeflokkane funne sørvest i området på Kviknesida. Nokre få flokkar vart observert på Budalssida. Den neste 4-årsperioden (2003-2006) vart hovudtyngda av flokkane funne i nord på Budalssida, men ein god del flokkar vart og funne i Dalsbygda-

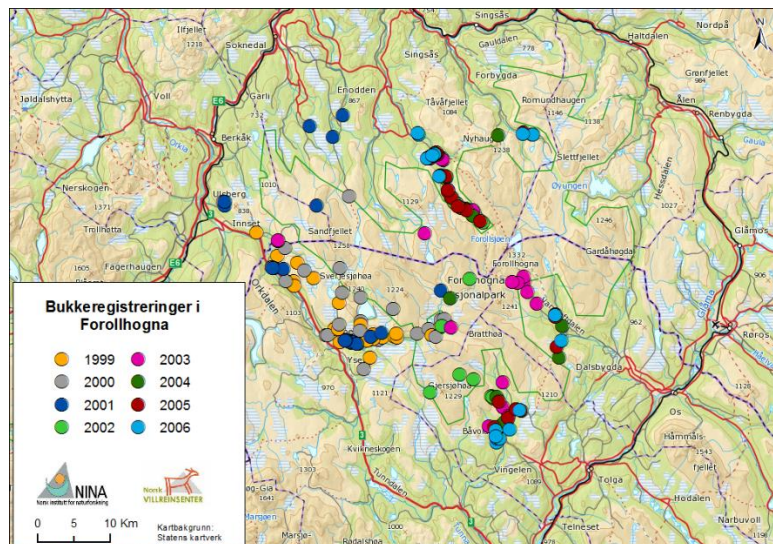
og Vingelstraktene mot Østerdalen. Denne variasjonen i bukkane sine tilhaldsstader over år er nok styrt av ulike faktorar, som til dømes framherskande vindretningar (figur 6).

I Knutshø vart mange flokkar funne i lågareliggande område ikring Einunndalen, Kakelldalen og på strekninga mellom Fundin og Stororkelsjøen. Det vart funne etter måten få flokkar i dei ytre delane av området (figur 7).

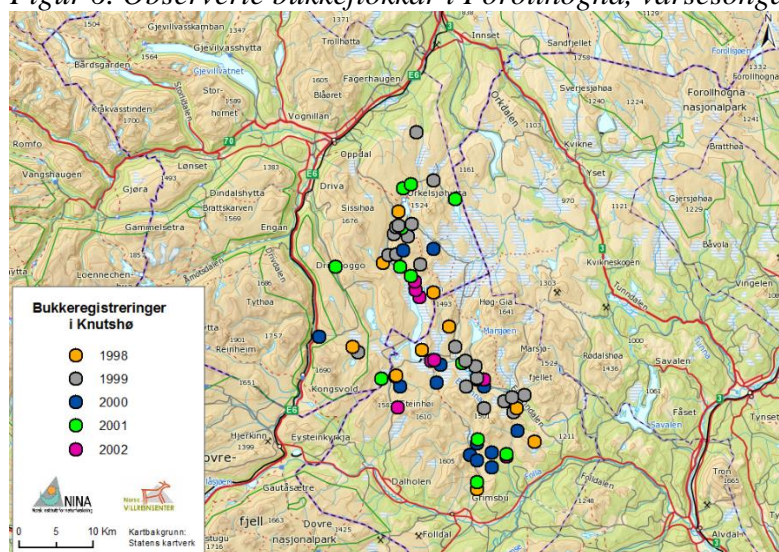
På Dalsida i Snøhettaområdet vart hovudtyngda av flokkane funne i lågalpin sone, ofte ned mot tregrensa. Nordaustsida av Dalsida (Snøhetta austområde) hadde betydeleg fleire observasjonar enn sørvestsida (Snøhetta vestområde) (figur 8).

I Veslfjellet – Kuva i Rondane vart hovudtyngda av flokkane funne i området mellom Storkuva og Gråsida. I 2016 vart det funne ein god del flokkar heilt ned mot skogbandet (figur9).

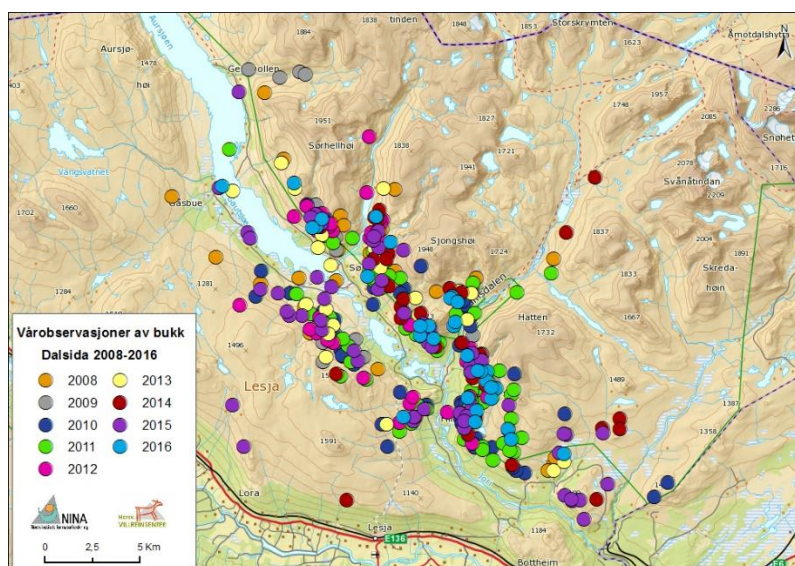
I Tjønnseterfjellet – Gråhø fordeler observasjonane nokså jamt over heile «øyfjellet», kanskje med noko dominans mot nordaust (figur 10). (Jordhøy 2010).

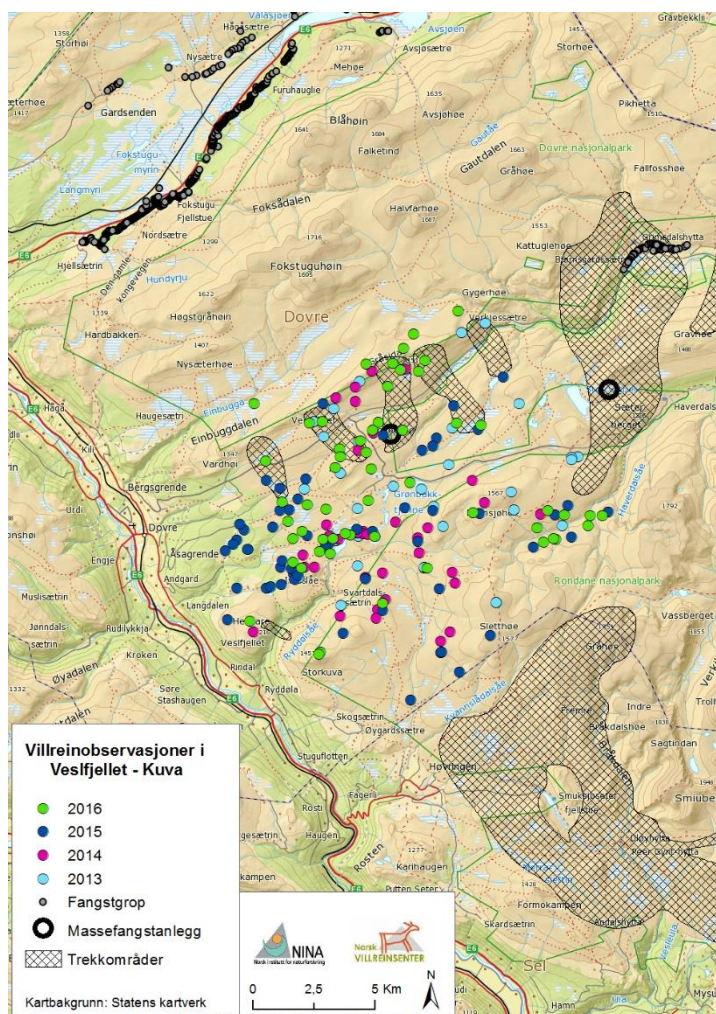
Figur 6. Observerte bukkeflokkar i Forollhogna, vårsesongane 1999-2006

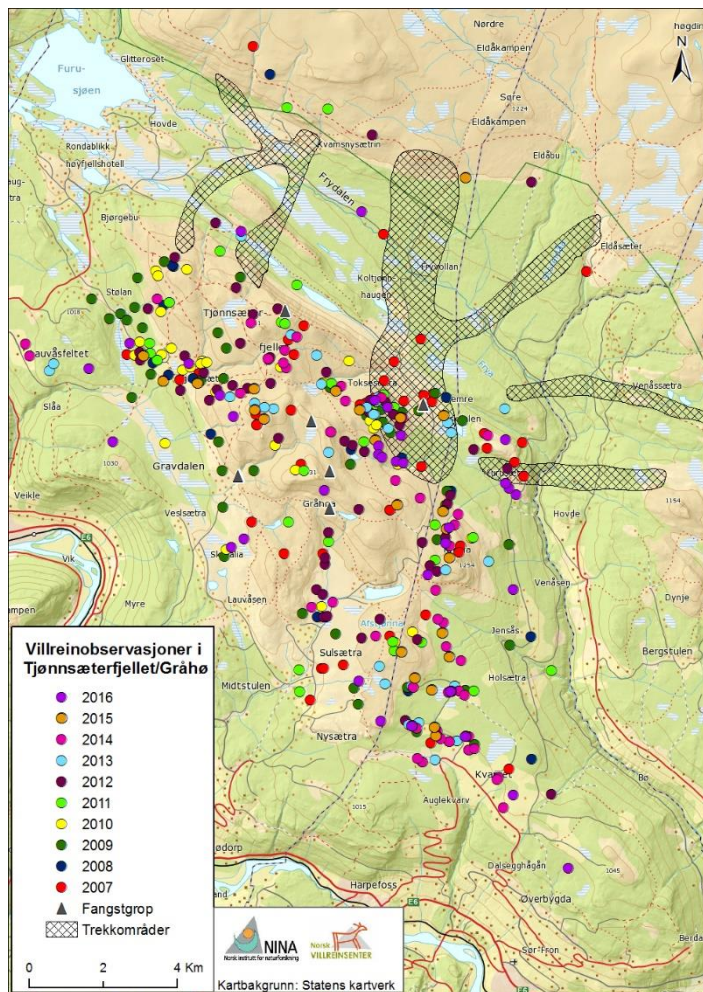
Figur 7. Observerte bukkeflokkar i Knutshø, vårsesongane 1998-2002

Figur 8. Observerte bukkflokkar ikring Dalsida i Snøhettaområdet, vårsesongane 2008-2016

Figur 9. Observerte bukkflokkar i Veslfjellet - Kuva, vårsesongane 2013 - 2016

Figur 10. Observerte bukkeflokkar i Tjønnsæterfjellet - Gråhø, vårsesongane 2007 – 2016

Takk!

Takk til alle feltregistrantane i dei ulike områda! Utan deira innsats hadde vi ikkje fått inn tilstrekkeleg med data til å gjera denne undersøkinga.

Referansar

- Skogland, T. 1990. Villreins tilpasning til naturgrunnlaget. - *NINA Forskningsrapport. 10: 1-33*.
- Jordhøy, P og Guldvik, K. 2001. Reinens arealbruk i Forelhogna. Vårbukkenes forekomst og tilholdssteder på Kviknesida. *Hognareinen 2001, 10 årg.:* 20-21.
- Jordhøy, P. 2010. Registrering av villreinen sin områdebruk i Tjønnsæterfjellet - Gråhø, Nord-Fron og Sør-Fron kommunar 2007-2009. *NINA Rapport – 558. 17 s.+ vedlegg*.

